

<p>Logotyp</p> 	<p>Nazwa instytucji</p> <p>Muzeum Ustrońskie</p>	
<p>Tytuł jednostki / publikacji / fotografii Uczyły społecznego działania, „Głos Ziemi Cieszyńskiej”, 15 – 21 III 1985, nr 11, s. 5.</p>		
<p>Ilość stron oryginału 1</p>	<p>Ilość skanów 1</p>	<p>Liczba plików publikacji 1</p>
<p>Autor Józef Pilch</p>	<p>Wydawnictwo / zakład fotograficzny Śląskie Wydawnictwo Prasowe</p>	
<p>Miejsce wydania Katowice</p>	<p>Rok wydania / Data powstania 1984</p>	
<p>Sygnatura ---</p>	<p>Rodzaj zasobu (np. zdjęcie, czasopismo itp.) Czasopismo</p> 	
<p>Wymiary (wys x szer) 13 x 26,2 cm</p>	<p>Stan zachowania ---</p>	
<p>Hasła przedmiotowe (okres historyczny, postacie, miejsce) XIX wiek, XX wiek, Rzeczpospolita Polska, Józef Pilch, Jan Wantuła, Ustroń,</p>		<p>Charakterystyka skanowanego obiektu Artykuł poświęcony organizacjom społecznym działającym w Ustroniu przed wybuchem II wojny światowej, podający ich nazwy, ilość członków i aktywnych członków zarządu.</p>
<p>Hasła tematyczne (np. miasto, przemysł, kuznia, letnicy itp.) kultura, historia, Śląsk Cieszyński, „Głos Ziemi Cieszyńskiej”, popularyzacja wiedzy, regionalizm, czytelnictwo, polski ruch narodowy, katolickie organizacje społeczne, Czytelnia Katolicka w Ustroniu, Robotnicze Stowarzyszenie Kulturalno – Oświatowe „Siła”, ruch robotniczy, Macierz Szkolna w Ustroniu, Towarzystwo Miłośników Ustronia,</p>		
<p>Prawa autorskie ---</p>		

UCZYŁY SPOŁECZNEGO DZIAŁANIA

JÓZEF PILCH

W pracy nad społecznym wyzwoleniem, nad odrodzeniem narodowym, nad podwyższeniem poziomu życia ludności zapisało się chlubnie wiele działających na Śląsku Cieszyńskim organizacji i towarzystw. Ich rozwój sięga połowy XIX w. Działalność tę rozpoczęło założone w 1842 r. przez Pawła Stalmacha Złączenie Polskie, a w 1847 r. podobną myśl podjął Andrzej Cińciała. Założone przez niego Towarzystwo Uczących się Języka Polskiego w Gimnazjum Ewangelickim w Cieszynie przekształciło się w następnym roku w Towarzystwo Wydoskonalenia się w Języku Polskim, a jeszcze później w Czytelnię Polską. W 1844 r. ustronński pastor Karol Kotschy założył Bractwo Trzeźwości. W 1862 r. powstały warunki powołania do życia Czytelni Ludowej, która była następczynią Czytelni Polskiej. W 1868 r. zrodził się pomysł powołania do życia Towarzystwa Rolniczego, a w 1873 Towarzystwa Oszczędności i Zaliczek. Powstały również: Dziedzictwo bł. Jana Sarkandra, Towarzystwo Ewangelickiej Oświaty Ludowej, Towarzystwo Narodowe, Macierz Szkolna Księżstwa Cieszyńskiego. Wzajemność, Jedność, Polskie Koło Pedagogiczne, Związek Młodzieży Ewangelickiej, Związek Młodzieży Katolickiej, Sokół, Stowarzyszenie Polskich Robotników i Robotnic „Sila” i in. Organizowane były „zabawy narodowe”.

Doszło do utworzenia partii politycznych, jak Polityczne Towarzystwo Ludowe (przekształcone później w Polskie Stronnictwo Ludowe), Związek Śląskich Katolików, Polska Partia Socjalno-Demokratyczna...

Nie mniej ważną rolę odegrały organizacje społeczne, których dynamiczny rozwój przypadł na okres międzywojenny.

Oto pełny wykaz organizacji społecznych sprzed 1 września 1939 r. z Ustronia, z podaniem ilości członków i aktywnych członków zarządów w ostatnim roku przed wybuchem wojny.

Czytelnia Katolicka (120 członków — Franciszek Gańczarczyk, Emil Hummel, ks. Ludwik Kojzar), Gminna Ochotnicza Straż Pożarna (35 — Ludwik Cholewa, Jan Wałaski, Krygiel), Kasa Pogrzebowa Fabryki Brevillier — Urban (430 — Jan Wojnar, Paweł Sliwka, HOLEKSA), Katolickie Stowarzyszenie Kobiet (48 — Anna Kaszper, Maria Nowak, Szczepanek), Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej (18 — Karol Popek, Alojzy Steller, Józef Halama), Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej (34 — Krystyna Chowaniec,

Anna Mendroch, Joanna Kubok), Klub Sportowy „Ustronia” (ok. 30), Klasowy Związek Zawodowy Metalowców (300 — Józef Cieślak, Adolf Palowicz, Jan Nowak), Kółko Rolnicze Ustron-Hermanice (50 — Franciszek Bukowczan, Ludwik Lipowczan, Pilarczyk), Krucjata Eucharystyczna (60 — Krystyna i Kamila Chowaniec — siostry, ks. Mokros), Liga Morska i Kolonialna (kilkaset — Roman Biłek, Jerzy Lazar, Ludwik Lipowczan), Liga Ochrony Powietrznej i Przewodowej (kilkaset — Alfons Jamróz, Jan Wawracz, Jan Kolder), Macierz Szkolna w Ustroniu (142 — Jan Wantuła, Paweł Lipowczan, Karol Szwiertnia), Macierz Szkolna w Ustroniu-Polanie (26 — Paweł Kral, Józef Cieślak, Józef Lipus), Ochotnicza Straż Pożarna Fabryki Brevillier-Urban (48 — Alojzy Matloch, Paweł Kostka, Jan Macura), Parafialna Akcja Katolicka (6 — ks. Ludwik Kojzar, Maria Nowak, Kaszper), Polska Partia Socjalistyczna (35 — Józef Bukowczan, Franciszek Zawada, Józef Cieślak), Polski Czerwony Krzyż (ok. 60 — Leon Matloch, Jerzy Lazar, Bruck), Polski Czerwony Krzyż w Fabr. Brevillier-Urban (20 — Leon Matloch), Robotnicze Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Sila” w Ustroniu (55 — Emil Markuzel, Jan Bukowczan, Franciszek Krysta), Robotnicze Stowarzyszenie Kult.-Oświat. „Sila” w Równi-Gojach (31 — Jerzy Lipowczan, Józef Cieślak, Józef Pilch), Sodaliczka Marińska (38 — Bronisława Kaszper, Anna Korbel, Słebioda), Stowarzyszenie Domu Robotniczego (ok. 200 — Józef Cieślak, Jan Smitowski, Franciszek Zawada), Stowarzyszenie Mężów Katolickich (100 — Rudolf Cholewa, Leon Matloch, ks. Ludwik Kojzar), Stowarzyszenie Nowiast Ewangelickich (60 — Maria Nikodemowa, Emilia Kuras, Sikorowa), Stowarzyszenie Pogrzebowe „Spokój” (400 — Jan Smitowski, Adolf Palowicz, Chodura), Stowarzyszenie Weteranów i byłych Wojskowych Ziemi Cieszyńskiej (98 — Józef Tomaszek, Rudolf Cholewa, Albrecht Durczak), Stowarzyszenie Właścicieli Nowych Domów (24 — Wilhelm Szarbert, Ferdynand Przybyła), Stowarzyszenie Właścicieli Realności, Pensjonatów i Przemysłowców (46 — Józef Tomaszek, Paweł Retka, Klemens Drobczyński), Spolecność Chrześcijańska (34 — Józef Kotas, Jan Cieślak, Paweł Kłosko), Stronnictwo Ludowe (25 — Jan Błaszczyk, Józef Cholewa, Paweł Sikora), Szkolna Drużyna Harcerska

135 — Władysława Sikora, Anna Kiecion, Stronczakowa), Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” (28 — Józef Szwiertnia, Wadolny, Duszanek), Towarzystwo Ogrodniczo-Pszczelarskie (50 — Józef Cieślak, Sitek), Towarzystwo Miłośników Ustronia (52 — Jerzy Lazar, Paweł Lipowczan, Jan Jarocki), Towarzystwo Pogrzebów, Ustron (852 — Michał Stec, Andrzej Chrapek, Paweł Korcz), Ustronński Klub Tenisowy (30 — Leon Granecer, Rudolf Staniczek, Karol Szwiertnia), Towarzystwo Polek w Ustroniu (70 — Pelagia Jarocka, Kiecion, Irecka), Związek Inwalidów Wojennych (34 — Józef Tomaszek, Franciszek Lupinek, Andrzej Palowicz), Związek Polskiej Młodzieży Ewangelickiej (101 — Karol Sikora, Jan Cieślak, Paweł Gogółka), Związek Rezerwistów (50 — Antoni Nataneł, Rudolf Staniczek, Andrzej Pilch), Związek Stanowczego Chrześcijaństwa (50 — Paweł Cieślak, Marja Sliwka, Jan Kurzok), Związek Zawodowy Robotników Drzewnych (80 — Jan Sadlik, Jan Łukosz, Józef Miczeko), Związek Związków Zawodowych — ZZZ (17 — Franciszek Kozieł, Józef Niemiec, Józef Sliwka), Polski Związek Zachodni (ok. 20 — Jan Jarecki, Paweł Lipowczan).

Wiele organizacji z sobą współpracowało, niektóre działały w izolacji, niektóre się złączały. Różne były ich cele. Od szerzenia koleżeńkiego współzycia, działalności samopomocowej, charytatywnej, kulturalnej, gimnastyczno-sportowej, religijnej do walki o społeczne wyzwolenie, walki o byt itp. Najżywniejsze były organizacje młodzieżowe, w których kwitło w szerokim tego słowa znaczeniu życie kulturalno-oświatowe.

Wydać by się mogło, że takie rozdrobnienie organizacji społecznych — Ustron liczył wówczas niecałe 5 tys. mieszkańców — rozpraszało wysiłki i nie mogło przynieść efektów. Częściowo to prawda. Ale trzeba się zgodzić i z tym, że rywalizacja, współzawodnictwo, chęć pokazania się w miejscowym środowisku z najlepszej strony budziły najróżniejsze inicjatywy i zachęcały do pracy.

Może być, niektóre z organizacji nie zrobiły wiele, ale wszystkie — przez organizowanie spotkań, zebrań, odczytów, dyskusji, przez pracę kulturalno-oświatową itp. — w mniejszym lub większym stopniu przyczyniły się do kształtowania ludzkich osobowości, do integracji miejscowego środowiska, podniesienia poziomu życia, a przede wszystkim — uczyły zamykania do pracy społecznej.